

3. Горбатюк Т. В. Специфіка формування та ідеали постнекласичної парадигми освіти. *Мультиверсум. Філософський альманах*. Вип. 1(109). Київ. 2020. С. 3–12.
4. На листопад 2022 року загальна сума збитків, завданих інфраструктурі України, складає майже \$136 млрд. URL : <https://kse.ua/ua/about-the-school / news / na - listopad- 2022 – roku – zagalna – suma - zbitkiv-zavdana-infrastrukturiukrayini -skladye -mayzhe -136-mlrd/>).
5. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення : 10.04.2024)
6. Chamorro-Premuzic T., Frankiewicz B. Reasons Why Higher Education Needs to Be Disrupted. URL : <https://hbr.org/2019/11/6-reasons-why-higher-education-needs-to-be-disrupted> (дата звернення : 22. 02. 2023).
7. Karen K. Garza. Rethinking learning loss. URL : <http://www.battelleforkids.org/learning-hub/learning-hub-item/reframing-learning-loss> (дата звернення : 24.03.2023).
8. Williams Jeffrey. The Need for Critical University Studies. New Brunswick, NJ : Rutgers University Press, 2022. 145–157.
9. Shaikh P. Portfolio Career and Professional Fulfillment. URL : <http://www.suite101.com/content/portfolio-career-and-professional-fulfillment-a136379> (accessed : 21 04. 2023).
10. Israeli universities step up to support students in reserves, war effort. <https://www.timesofisrael.com/israeli-universities-step-up-to-support-students-in-reserves-war-effort/> (accessed : 21.04.2023).
11. Education for patriotism and the Arab-Israeli sector. URL : <https://ideas.repec.org/a/eee/injoed/v60y2018icp138-148.html> (accessed : 21.04.2023).

Карпова Ірина

кандидатка педагогічних наук, доцентка
кафедри соціальної роботи та освітніх і педагогічних наук
Національного університету «Чернігівський колегіум»,
м. Чернігів, Україна
ORCID 0000-0003-2939-0551

СОЦІАЛЬНА ДОПОМОГА БІЖЕНЦЯМ/ОСОБАМ ТИМЧАСОВОГО ЗАХИСТУ ІЗ УКРАЇНИ У НІМЕЧЧИНІ

Повномасштабне російське вторгнення в Україну призвело до появи мільйонів біженців із України. За даними Українського національного інформаційного агентства «Укрінформ» лише в європейських країнах на теперішній час перебуває більше 4,1 млн українських іммігрантів [1]. Найбільша кількість українців, які виїхали від війни, проживає у Німеччині (на початок 2024 року ця цифра являла майже 1 млн 236 тис. осіб, що становило 28,9% від загальної кількості українських біженців в ЄС). Значна частина українських іммігрантів знайшла притулок у Польщі, Чехії, скандинавських країнах, Великобританії, Ірландії, Італії, Іспанії та ін.

Отже, майже третина біженців у країни ЄС прибула із України до Німеччини й почала облаштовувати своє життя в одній із найрозвиненіших, в тому числі, й у плані соціального захисту населення, держав у Центральній Європі, члені ЄС – Федеративній Республіці Німеччини. Ця країна належить до числа соціально орієнтованих держав із високим рівнем соціального захисту різних верств населення. Соціальна допомога є важливою складовою соціального захисту населення в цілому.

В погляді на зміст соціальної допомоги у науковій літературі склалися два підходи [3]: перший (В. Буяшенко, С. Кузьменко, Н. Шаманська та ін.) виходить із того, що соціальну допомогу слід розглядати як діяльність, заходи, механізми. Нам імponує другий підхід (М. Бойко, Т. Великсар, В. Вітер, В. Мандибура, С. Мішина, О. Мішин та ін.), згідно якого соціальна допомога – це, в першу чергу, різні форми виплат, тобто регламентовані законодавством виплати у грошовій і натуральній формі, що мають соціально-аліментарний характер і надаються громадянам, які опинилися у складних життєвих обставинах внаслідок впливу соціальних ризиків, з метою їх матеріальної підтримки і забезпечення гарантованого державою прожиткового мінімуму [3].

Складовими, які доречно виділити у визначенні соціальної допомоги, є: підстава виплат; форма виплат; характер виплат; отримувачі виплат; мета соціальних виплат. Серед характерологічних рис німецької системи надання соціальної допомоги науковці [3] виділяють: єдність та впорядкованість соціального законодавства; фінансування переважної більшості соціальних виплат за рахунок страхових внесків; високий рівень розвитку інституту соціального інспектування; високий рівень соціального захисту біженців; індивідуальний підхід до призначення соціальної допомоги з безробіття; наявність соціальних програм, що носять тимчасовий характер і спрямовані не тільки на фінансову підтримку, а й на працевлаштування та особистий розвиток учасників програм.

Так, скажімо, єдність та впорядкованість соціального законодавства проявляється в тому, що у Німеччині не існує різноманітних законів і підзаконних актів різних гілок влади у питаннях надання соціальної допомоги. Натомість, це питання регулюється єдиним Соціальним кодексом (Кодекс соціального права – «Sozialgesetzbuch», що складається з 12 розділів і допомоги прийнято визначати по номеру розділу в Кодексі).

Головним джерелом фінансування соціальних виплат є надходження від різного роду страхувань, зокрема, від обов'язкового медичного, пенсійного страхування, страхування по інвалідності, а також соціального страхування за професійною ознакою, яке сплачують як роботодавці, так і наймані працівники.

Основними видами соціальної допомоги в Німеччині є: базова соціальна допомога для літніх людей; підтримка дітей та молоді у вигляді позик, стипендій для школярів і студентів, взяття їх під опіку, якщо вони опинилися у складних життєвих ситуаціях; житлова допомога; різноманітні види допомоги на дітей (декретна допомога, допомога Kindergeld призначається кожній дитині до досягнення 18 років); допомога безробітним (тим, хто шукає роботу).

Особливий вид соціальної допомоги становить допомога біженцям [3].

У Німеччині іммігранти, які мають офіційний статус біженця, можуть отримувати матеріальну допомогу від держави на задоволення основних потреб. Біженці в Німеччині мають право на отримання: 1) фінансової підтримки згідно закону Asylbewerberleistungsgesetz (AsylbLG); 2) виплати на лікування; 3) вагітні жінки та матері – спеціалізованої допомоги при вагітності й пологах. Сума щомісячних виплат залежить від віку, сімейного стану, місця проживання біженця і визначається §3 AsylbLG.

Німецька держава, забезпечуючи досить значний рівень виплат для біженців, виходить із того, що високий рівень соціального захисту біженців є важливою передумовою громадського спокою і стабільності країни. За даними Федерального статистичного управління (Destatis) в Німеччині лише в 2020 р. на потреби біженців (на той час вихідців, в основному, із Сирії, Туреччини, Афганістану та ін.) було витрачено 4,1 млрд євро. В Німеччині біженці отримують ще й допомогу на навчання, для прикладу, у 2020 році вона склала 5,3 млрд євро.

Звичайно в Німеччині, як і в інших країнах Євросоюзу, існують певні правила для біженців/осіб тимчасового захисту щодо отримання соціальної допомоги. Процедура набуття статусу біженця (що має індивідуальний характер) досить тривала і складна, а у зв'язку з воєнними подіями в Україні на більшість іммігрантів із України поширено статус тимчасового захисту (на підставі Директиви ЄС 2001/55/ЄС, активованої Рішенням Ради ЄС 2022/382 від 04.03.2022 р. саме для українців). Тимчасовий захист є терміновим – до одного року, Єврокомісія зараз продовжила термін тимчасового захисту українців до 4.03.2025 року, в разі покращення ситуації в Україні тимчасовий захист може бути припинений.

Поняття тимчасового захисту не є категорією міжнародного права, є винятковими, негайними мірами, які застосовуються при масовому напливі людей, які тікають із зони збройного конфлікту, мірами, що передбачають спрощений механізм колективного захисту осіб, які потребують такого захисту, гарантуючи їм дозвіл на проживання та інші соціальні права [5].

В першу чергу, новоприбулі громадяни, в тому числі, з України для офіційного перебування в країні обов'язково мають зареєструватися в міграційній службі, якщо вони планують перебувати на території ЄС більше 90 днів. Якщо вони знаходяться менше 90 днів, то реєстрація в міграційній службі необов'язкова, і новоприбулі перебувають в статусі туристів (по неволі).

Якщо новоприбулі біженці не мають родичів, знайомих чи друзів, які б могли надати їм помешкання для проживання на перший час, вони обов'язково їдуть у табори для біженців (Центри прибуття), де, з часом, їм надають помешкання (і, відповідно, оформлюють прописку) для проживання на території Німеччини. Якщо вони планують залишатися в Німеччині більше ніж 90 днів, мають кошти, то можуть самостійно винаймати житло. Умовою успішної інтеграції у німецьке суспільство, навчання у німецьких закладах освіти, працевлаштування та ін. є вивчення німецької мови, тому забезпечені біженці мають право самостійно обирати і оплачувати курси німецької мови.

Особи тимчасового захисту, які знаходяться в статусі осіб у СЖО, малозабезпечені, які не мають офіційного працевлаштування, після реєстрації у міграційній службі (за умови наявності тимчасового житла і прописки) для отримання соціальної допомоги мають право звертатися до Центрів зайнятості Jobcenter [2], який оплачує їх навчання на мовних курсах (для тих, хто стоїть на обліку у Jobcenter, вивчення німецької мови є обов'язковою умовою; право обрати, які саме і де відвідувати курси німецької мови надається самим особам тимчасового захисту), проживання, а також виділяє кошти на засоби першої необхідності: їжу, одяг, предмети побуту, меблі.

Всі жінки з України, які отримали статус «тимчасового захисту в Німеччині», мають такі ж права при народженні дитини, що й громадянки країни. Обов'язкове медичне страхування для таких жінок із України, яке покриває держава (але яке є обов'язковим для всіх громадян Німеччини) гарантує українським жінкам безкоштовні ведення вагітності, всі аналізи, пологи та післяпологовий догляд за мамою і немовлям.

Всім дітям на території Німеччини, незалежно від їх соціального становища, виплачується допомога Kindergeld по 250 євро щомісячно (з 1.01.2023 р.), до 18 років. А якщо після 18 років дитина продовжує проживати з батьками і навчатися, то виплати тривають до досягнення нею 25 років. Діти, які приїхали разом із мамою (батьками, опікунами, піклувальниками), також мають рівні права разом із іншими дітьми, які проживають в даній країні. Вони відвідують дитячі садочки, школи, гімназії та мають право отримувати вищу освіту.

Німецька держава для всіх українців (які перебувають на обліку у Jobcenter) для більш швидкої їх інтеграції у німецьке суспільство оплачує навчання на курсах із вивчення німецької мови, починаючи з рівня A1. Всі громадяни, які знаходяться зараз на підтримці Jobcenter, отримують щомісячні виплати, що покривають вартість проживання, навчання, харчування, а також предметів першої необхідності.

Наразі українські біженці/особи тимчасового захисту в Німеччині отримують виплати на рівні з німецькими громадянами. З січня 2024 року Німеччина підвищила суму соціальних виплат. Самотні дорослі отримують 563 євро на місяць – на 61 євро більше, ніж раніше. Стандартні розміри соціальної допомоги та допомоги громадянам зросли на 12% і становлять: 563 євро для самотніх осіб (замість 502 євро); 506 євро для партнерів у сімейних парах (451 євро); 451 євро для дорослих у закладах (402 євро); 471 євро для підлітків 14-17 років (420 євро); 390 євро для дітей 6-13 років (348 євро); 357 євро для дітей до 5 років (318 євро). Також збільшились суми виплат, виділених на особисте шкільне приладдя, яке з першого півріччя навчального року підвищилось зі 116 євро до 130 євро, а в наступному півріччі – підвищиться з 58 євро до 65 євро. Отже, допомога Bürgergeld, відома також як громадянська допомога, надається як основне забезпечення для тих, хто шукає роботу, і це стосується як німецьких громадян, так і українців із тимчасовим захистом [4].

Таким чином, німецька держава являє собою чудовий приклад високорозвиненої соціально орієнтованої держави, яка створює гідні умови для

соціального захисту, зокрема, соціальної допомоги як для соціально-вразливих верств серед власних громадян, так і для осіб із України із статусом біженців/осіб тимчасового захисту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. В Європі перебувають більше 4,1 мільйона українських біженців. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3804727>
2. Інформація для біженців та волонтерів-помічників. *Допомога Україні*. URL : <https://www.leipzig.de/jugend-familie-und-soziales/auslaender-und-migranten/migration-und-integration/ukraine-hilfe/dopomoga-ukrajini>
3. Мішина С. В., Мішин О. Ю. Німецький досвід надання соціальної допомоги. URL : http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/9_2021/79.pdf
4. Німеччина збільшить виплати українцям у 2024 році: скільки платитимуть. URL : <https://visitukraine.today/uk/blog/2908/germany-will-increase-payments-to-ukrainians-in-2024-how-much-will-they-be-paid>
5. Тимчасовий захист чи статус біженця: в чому принципова різниця? URL : urliga.ligazakon.net/ru/news/210033_timchasoviy-zakhist-chi-status-bzhentsya-v-chomu-printsipova-rznitsya
6. Geflüchtete aus der Ukraine – Spenden, Helfen, Unterstützung von ehrenamtlichen Hilfsangeboten. URL : <https://www.leipzig.de/jugend-familie-und-soziales/auslaender-und-migranten/migration-und-integration/ukraine-hilfe/spenden-und-helfen-foerderung>
7. Häufige Fragen und Antworten. *Infos für Geflüchtete aus der Ukraine*. URL : https://www.leipzig.de/jugend-familie-und-soziales/auslaender-und-migranten/migration-und-integration/ukraine-hilfe/haeufig-gestellte-fragen?ADMCMMD_prev=IGNORE

Лук'яненко Олена

здобувачка вищої освіти
навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців
для підрозділів Національної поліції
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ,
м. Дніпро, Україна

Логінова Марина

викладачка кафедри цивільного права та процесу
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ,
м. Дніпро, Україна
ORCID: 0009-0005-1471-1131

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ЯКОСТІ ЖИТТЯ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СОЦІАЛЬНУ БЕЗПЕКУ В УКРАЇНІ

Якість життя – це показник, який не так вказує на рівень споживання послуг, а на народжуваність і смертність, рівень захворюваності, охорона праці, доступність інформації. Окрім зазначених показників, якість життя